

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-41>

УДК 377.005.6

ІНСТРУМЕНТИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

TOOLS FOR EVALUATION OF QUALITY AND EFFECTIVENESS OF VOCATIONAL EDUCATION

Левицька Ольга Олександрівна

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8174-9918>

Levytska Olha

Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine

Стаття присвячена актуальним питанням підвищення якості і результативності професійно-технічної освіти в умовах децентралізації, цифровізації та посилення ролі соціального партнерства. Проаналізовано і систематизовано сучасні підходи та інструменти оцінювання кількісно-якісних характеристик підготовки робітничих кадрів. Досліджено вітчизняний та світовий досвід організації внутрішнього та зовнішнього оцінювання закладів професійно-технічної освіти. Окреслено можливості розширення аналітичного інструментарію в частині використання новітніх засобів, здатних комплексно оцінювати ключові параметри професійно-технічної підготовки кадрів з метою подальшого планування, управління, забезпечення і поліпшення якості. Одним із таких інструментів визначено постійний зовнішній моніторинг якості професійної підготовки робітничих кадрів та ефективності працевлаштування випускників.

Ключові слова: професійно-технічна освіта, управління якістю, соціальне партнерство, аналітичні інструменти, зовнішній моніторинг.

Статья посвящена актуальным вопросам повышения качества и результативности профессионально-технического образования в условиях децентрализации, цифровизации и усиления роли социального партнерства. Проанализированы и систематизированы современные подходы и инструменты оценки количественно-качественных характеристик подготовки рабочих кадров. Исследован отечественный и мировой опыт организации внутреннего и внешнего оценивания заведений профессионально-технического образования. Определены возможности расширения аналитического инструментария в части использования новейших средств, способных комплексно оценивать ключевые параметры профессиональной подготовки кадров с целью дальнейшего планирования, управления и обеспечения качества. Одним из таких инструментов определено внешний мониторинг качества подготовки рабочих кадров и эффективности трудоустройства выпускников.

Ключевые слова: профессионально-техническое образование, управление качеством, социальное партнерство, аналитические инструменты, внешний мониторинг.

The article is devoted to relevant issues of improving the quality and effectiveness of vocational education in the context of decentralization, digitalization and social partnership development. Modern approaches and tools for assessing the quantitative and qualitative characteristics of vocational training are analyzed and systematized. Domestic and international experience in organizing internal (module-rating assessment of student performance, computer testing, internal monitoring, self-examination by vocational institutions, internal audits) and external (licensing, accreditation, state supervision, external monitoring of the vocational education system, independent assessment of the quality of vocational training, rankings, professional-skill competitions and public accreditation of educational programs) evaluation of vocational education is studied. The possibilities of expanding analytical tools by using innovative ones, that can comprehensively assess the key parameters of the vocational training development in order to further plan, manage, ensure and improve quality, as well forecast the personnel needs in the labour market, are outlined. A continuous external monitoring of the quality of vocational training and the efficiency of graduates' employment is one of effective tools widely used in many countries. In this context, it is advisable for Ukraine to strengthen the participation of various stakeholders in the process of evaluating the quality and effectiveness of

vocational education at all levels. This might initiate social dialogue and encourage companies interested in qualified labour force to cooperate with vocational education institutions; secondly, to track the needs for new professions and specialties, as well as take part in the development of a national system of qualifications and standards for vocational education, work plans and training programs. Moreover, there is the need for establishing special independent commissions composed of the representatives of stakeholders to conduct independent attestation of vocational education graduates. All the tools mentioned are supposed to become a reliable basis for effective strategizing of vocational training development and for significant changing of the image and perception of vocational education by increasing its prestige.

Keywords: vocational education, quality management, social partnership, analytical tools, external monitoring.

Постановка проблеми. Індустріалізація і швидкий розвиток глобальної економіки поставили серйозні виклики перед професійно-технічною освітою, визначивши нові горизонти та перспективи її трансформації. Відсутність єдиної візії сталого розвитку професійно-технічної освіти в Україні, як на національному, так і регіональному рівнях, породжує неефективне використання інтелектуального потенціалу молоді, фінансових ресурсів державного та місцевих бюджетів на професійну освіту, дисбаланси попиту і пропозиції на ринку праці. Проблема посилює недостатність соціальних зв'язків і відповідальності представників бізнес-середовища, керівництва закладів професійно-технічної освіти (ЗПТО), органів влади та інших зацікавлених сторін за модернізацію та покращення перспектив розвитку професійно-технічної освіти, включення ЗПТО у глобальне партнерство кваліфікацій. У цьому контексті особливо актуальним є запровадження багатостороннього діалогу між різними соціальними партнерами у процесі реформування освітніх систем. Це головний пріоритет політики побудови конкурентоспроможної освіти з новими підходами до фінансування та управління закладами у багатьох країнах, у тому числі в Україні, де курс на реформування професійно-технічної освіти розпочався не так давно. Його активна підтримка з боку міжнародної спільноти, зокрема ЄС, розпочалася у 2019 р., коли стартувала спеціальна комплексна програма EU4Skills, що підтримує реформу професійно-технічної освіти в Україні з метою зробити навчання таким, що відповідає вимогам ринку праці, та допомогти молоді і дорослим реалізувати власний потенціал [1]. По суті це потужна ініціатива щодо побудови досконалої та привабливої децентралізованої системи професійно-технічної освіти в Україні. EU4Skills надає підтримку у розробці національної рамки, орієнтується на регіональні ініціативи у підвищенні якості та ефективності професійно-технічної освіти, а також на розроблення регіональних стратегій у цьому секторі.

Водночас, будь-які стратегічні рішення повинні ґрунтуватися на комплексному і постійному оцінюванні функціонування системи освіти, на моніторингу якості професійної підготовки робітничих кадрів та ефективності працевлаштування випускників. При цьому різні цілі, завдання та об'єкти таких досліджень вимагають використання відповідних інструментів та методів. EU4Skills підтримує ідею комплексного аудиту ЗПТО в Україні, гармонізації українських стандартів з європейськими рамками професійних кваліфікацій. Крім того, програма надає поштовху цифровізації, зокрема в частині розроблення планів цифрового розвитку професійно-технічної освіти для запровадження практики роботи на цифрових платформах, що особливо актуально в умовах пандемії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зацікавленість економічної науки проблемами розвитку професійно-технічної освіти, пошуку нових підходів до її оцінювання є відображенням деструктивних тенденцій у суспільстві, пов'язаних із знеціненням людського ресурсу, зниженням рівня якості існуючих робочих місць, посиленням міграційної активності серед робітничих кадрів у зв'язку з лібералізацією міграційного законодавства у країнах ЄС. За цих умов виникає необхідність врахування вітчизняного і міжнародного досвіду аналізу проблем підвищення якості та ефективності професійно-технічної освіти.

Теоретико-методологічні засади дослідження професійно-технічної освіти започатковані та розвинені зарубіжними вченими П. Балдвіним, Д. Кохеном, Є. Маїком, І. Марквесом, М. Нейлом, Т. Ремінгтоном, В. Ростовим, У. Петерсоном та ін. Вагомий науковий внесок у розробку методологічних підходів до аналізу діяльності ЗПТО здійснили українські науковці Г. Гребенюк, Ю. Гришук, Р. Гуревич, І. Зязюн, І. Козловська, Н. Ничкало, С. Сисоєва; у вивчення впливу професійно-технічної освіти на соціально-економічний розвиток територій на основі практико-орієнтованих моделей – О. Гринькевич, С. Демченко,

І. Міщенко, В. Новіков, І. Прокопенко, В. Радкевич, У. Садова, Л. Семів, В. Стельмашенко, Н. Ткачова; у розроблення управлінських аспектів розвитку професійно-технічної освіти – К. Кудря, М. Кучинський, А. Луцька, О. Сталінська, П. Хобзей та ін. Водночас, аналіз та систематизація інструментів оцінювання якості й ефективності професійно-технічної освіти потребують більшої уваги, зокрема в розрізі видів та завдань оцінювання, цільових користувачів, потенціалу використання одержаних результатів тощо.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сучасного інструментарію оцінювання якості та результативності професійно-технічної освіти з вітчизняного та зарубіжного досвіду. Зазначені дослідження вкрай потрібні для запровадження постійного моніторингу та аналізу стану професійно-технічної освіти, розроблення інноваційних інструментів стратегічного управління нею.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні світові тенденції у сфері оцінювання якості та результативності освіти, як вищої, так і професійно-технічної, пов'язані з тим, що якість розглядається з позицій відповідності вимогам роботодавців. Для цього багато країн реалізує комплексні програми забезпечення та управління якістю освіти шляхом створення єдиних стандартів, застосування внутрішньої і зовнішньої системи моніторингу, використання оцінювання якості освіти випускників як засобу звітності освітніх закладів та підвищення їхньої конкурентоспроможності.

Розроблення ефективних підходів та інструментів оцінювання професійно-технічної освіти є нагальною проблемою в Україні, адже трансформації, які відбуваються у цій сфері сьогодні, можуть порушувати баланс інтересів залучених сторін, зумовлювати низку суперечностей та впливати на результативність підготовки робітничих кадрів. Так, зокрема, при аналізі та прогнозуванні розвитку професійно-технічної освіти потрібно враховувати теперішні виклики, пов'язані з пошуком балансу між необхідністю:

– гнучкого й оперативного реагування на вимоги ринку в отриманні нових знань, умінь та навиків, з одного боку, та консервативною системою професійно-технічної освіти, з іншого боку;

– реалізації програм особистісно-орієнтованої освіти, що базуються на розвитку професіоналізму особистості та самоефективності («м'які» навиків) при підготовці фахів-

ців у ЗПТО та усталеною концепцією професійної освіти, зосередженої передусім на формування функціональної компетентності у майбутніх фахівців (орієнтація на «тверді» навиків);

– побудови нових партисипативних систем управління якістю та ефективністю професійно-технічної підготовки, що розгортається у нових соціально-економічних умовах, а з іншого боку – чинною моделлю управління якістю освіти, що реалізується в межах традиційної схеми: «планування – організація – регулювання – контроль».

Загалом, в економічних освітніх концепціях критерій «балансу інтересів» визначається як один із ключових орієнтирів при оцінюванні якості та результативності підготовки кадрів у ЗПТО. З цього випливають три основні методологічні підходи при проведенні таких оцінок:

1) інституційний підхід: орієнтація на потреби різних груп стейкхолдерів професійно-технічної освіти, а саме, а) попит на професійно-технічну освіту зі сторони випускників шкіл, безробітних тощо; б) ринкову потребу у кадрах робітничих професій роботодавців – суб'єктів підприємництва; в) неринкову потребу, яку визначають органи регіонального управління та місцевого самоврядування на основі стратегій і програм розвитку;

2) багатофакторний підхід: урахування одночасного впливу соціально-демографічних, політичних, економічних і технологічних чинників, які визначають якість і результативність підготовки робітничих кадрів;

3) комплементарний підхід: поєднання формалізованих методів аналізу, які базуються на об'єктивних статистичних показниках, та неформалізованих – експертних методів, результатом застосування яких є суб'єктивна оцінка досліджуваних питань (при цьому експертами можуть виступати роботодавці, самі випускники, науково-педагогічні працівники ЗПТО та ін.) [2, с. 10].

Крім того, аналізуючи основні тенденції в галузі оцінювання якості освіти в нашій країні і за кордоном, сьогодні актуальним є компетентнісний підхід, який передбачає оцінку рівня володіння студентом сукупністю компетенцій, «м'яких» і «твердих» навиків, ступенем готовності до їх застосування в професійній діяльності. В силу специфіки технічної освіти при розробці оцінювальних інструментів необхідно враховувати як навчальний (знання, вміння і навички), так і трудовий потенціал в частині рівня сформованості компетенцій, спрямованих на роз-

виток творчого й абстрактного мислення, здібностей до аналізу і синтезу, вивчення та експлуатації пристроїв, обладнання, систем і технологічних процесів. А враховуючи теперішні виклики, пов'язані із поширенням дистанційного навчання та інших новітніх форм організації освітнього процесу, згаданий підхід набуває особливого значення.

Вітчизняна та зарубіжна практика виробили численні інструменти для аналізу системи професійно-технічної освіти, котрі можна систематизувати за видами оцінювання. Система внутрішнього оцінювання якості та результативності професійно-технічної підготовки кадрів передбачає такі інструменти, як модульно-рейтингове оцінювання навчання слухачів (учнів), комп'ютерне тестування, внутрішній моніторинг, самообстеження ЗПТО, внутрішні аудити як складова інтегрованої системи якості та ін. Ця система організовується за рахунок власної ініціативи та ресурсів ЗПТО і є одним із механізмів підвищення якості та конкурентоспроможності освітніх закладів (табл. 1).

Зовнішнє оцінювання ґрунтується на обстеженнях, формальних перевірках (ліцензування, акредитація та державний нагляд), зовнішньому моніторингу системи професійно-технічної освіти, незалежній оцінці якості освітньої діяльності, рейтингах, конкурсах професійних навиків (майстерності) та

професійно-громадській акредитації освітніх програм (табл. 2). Проводиться, зазвичай, державними органами влади, у тому числі органами контролю якості освіти, органами державної статистики, науковими інститутами та окремими експертами (центри досліджень, соціологічні компанії, експертні комісії), громадськими організаціями тощо. Більшість із наведених інструментів можуть застосовуватись у дослідженнях різних рівнів освітньої системи (національного, регіонального, рівня освітньої установи, рівня студента), а також у ході аналізу показників функціонування не лише професійно-технічної, а й вищої школи. На підставі одержаних результатів можна робити висновки про ефективність інвестицій в освіту, якість навчального процесу та освітні досягнення.

В Україні переважно використовуються інструменти державного контролю, нагляду та оцінювання якості професійно-технічної освіти, починають розвиватися альтернативні інструменти (конкурси, рейтинги, громадська акредитація), однак значна методологічна та організаційна прогалина присутня у питаннях налагодження постійного зовнішнього моніторингу системи професійно-технічної освіти. Така практика відома у багатьох країнах і пов'язана із систематичним комплексним дослідженням стану та перспектив розвитку освіти за окремими групами показників.

Таблиця 1

Інструменти внутрішнього оцінювання якості професійно-технічної освіти та результативності підготовки робітничих кадрів

Інструменти	Опис
Модульно-рейтингова система кваліметрії навчання	Відстеження якості підготовки на етапі поточного контролю успішності, проміжної атестації, державної підсумкової атестації слухачів (учнів)
Комп'ютерне тестування	Стандартизована процедура застосування тестів під керуванням спеціальної комп'ютерної програми, що забезпечує потрібну презентацію тестових завдань і оброблення результатів тестування для вирішення комплексу цілей та завдань
Внутрішній моніторинг	Постійні обстеження, що дозволяють отримати оцінку якості окремих елементів освітніх програм і навчання в цілому, опитування думки слухачів (учнів), педагогічних працівників, а також роботодавців про якість надання освітніх послуг у ЗПТО, задоволеність їх отриманням
Самообстеження	Аналіз освітньою організацією (ЗПТО) ефективності власної діяльності, змісту та якості освітніх програм, якості кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення, матеріально-технічної бази та інших ресурсів, що дозволяє реалізовувати принцип інформаційної відкритості закладу
Внутрішні аудити	Інтегрована система якості, яка дозволяє не тільки оцінювати, але й планувати, управляти, забезпечувати і покращувати якість. Ця система може об'єднувати механізми як внутрішнього, так і зовнішнього оцінювання

Джерело: систематизовано на основі [3; 4, с. 6]

Таблиця 2

Інструменти зовнішнього оцінювання якості професійно-технічної освіти та результативності підготовки робітничих кадрів

Інструменти	Опис
Ліцензування освітньої діяльності	Одна з найбільш жорстких зовнішніх експертиз якості освітньої діяльності. Під час якої встановлюється спроможність здобувача ліцензії (ЗПТО) провадити освітню діяльність відповідно до вимог, встановлених ліцензійними умовами. Якщо освітня програма відповідає встановленим вимогам, то ЗПТО дається право на її реалізацію – ліцензія на освітню діяльність за цією програмою з можливістю планового і позапланового контролю протягом терміну її дії
Державна акредитація освітніх програм	Механізм встановлення відповідності освітніх програм вимогам стандартів професійно-технічної освіти
Державний контроль (нагляд)	Державний нагляд у сфері освіти пов'язаний з оцінкою дотримання освітнього законодавства та контролем ліцензійних вимог. Державний контроль якості освіти, по суті, аналогічний до державної акредитації, оскільки перевірки підлягають ті самі елементи якості освітніх програм. Обидві процедури можуть проводитися як планово, так і поза планом
Зовнішній моніторинг системи професійно-технічної освіти	Інструмент, що дозволяє оцінити якість освітніх програм ЗПТО за окремими показниками і критеріями, зокрема за характеристиками якості освітніх програм, ефективності працевлаштування випускників, рівнем їх підготовки та набуття ключових і професійних компетентностей. Зовнішній моніторинг проводиться, як правило, профільним міністерством або спеціалізованим центром досліджень
Поточний статистичний облік та окремі обстеження органів державної статистики	Збирання форм державної статистичної звітності та проведення спеціально організованих статистичних спостережень (одноразових обліків, опитувань, вибіркових обстежень тощо) з метою формування інформаційної бази щодо результатів функціонування професійно-технічної освіти для прогнозування та аналізу тенденцій і закономірностей її розвитку
Зовнішнє незалежне оцінювання якості освітньої діяльності та результатів навчання стосовно професійних кваліфікацій	Незалежне оцінювання якості та результатів підготовки слухачів (учнів), а також діяльності ЗПТО з наступним їх рейтингуванням (в Україні цей інструмент не використовується). Може бути організоване у формі національних онлайн-іспитів. Результати такої оцінки не тягнуть за собою припинення або анулювання ліцензії на здійснення освітньої діяльності, призупинення або позбавлення державної акредитації щодо ЗПТО
Рейтинги	Інтегральний індикатор, що показує позицію ЗПТО серед інших установ за різними групами показників та частковими індикаторами
Конкурси професійних навиків (майстерності)	Конкурси проводяться за професіями з метою оцінювання та підвищення рівня професійної майстерності, розвитку творчої активності учнів, сприяння підготовки учнів до максимальної реалізації своїх знань, вмінь та навичок, а також з метою використання інтерактивних методів навчання для поліпшення якості підготовки кадрів відповідно до сучасних потреб ринку праці
Професійно-громадська акредитація освітніх програм	Один із основних механізмів незалежного оцінювання якості освітніх програм професійними об'єднаннями роботодавців на предмет їх відповідності вимогам професійних стандартів, ринку праці та ін.

Джерело: систематизовано на основі [3; 4, с. 6]

Досвід різних країн у питаннях оцінювання та забезпечення якості системи професійно-технічної освіти особливо цікавий, оскільки українська освітня система перебуває в активному пошуку нових ефективних моделей її функціонування та шляхів гармонізації із сучасними ринковими вимогами.

Прикладом успішної реалізації реформи у сфері професійно-технічної освіти є канадська децентралізована модель, що базується на автономних системах професійної підготовки у кожній провінції, котрі забезпечують кваліфікованими робітничими кадрами місцеві та регіональні ринки праці і фінан-

суються за рахунок бюджетів провінцій. Це означає, що управління ЗПТО здійснюють територіальні громади. При цьому у Канаді поширена практика соціального партнерства як інструменту оцінювання і контролю якості професійної підготовки та ефективності діяльності закладів освіти. Так, зокрема, при кожному ЗПТО діє рада директорів, котра складається з представників територіальних громад. Головне завдання ради – внутрішній аналіз і стратегічне управління, а також окремі тактичні функції, пов'язані з призначенням та звільненням керівного складу ЗПТО. Примітно, що до процесу розроблення навчальних програм залучаються різні зацікавлені сторони, зокрема представники роботодавців, працівники профільних підприємств, представники галузевих асоціацій, професійних спілок тощо. Такий підхід дозволяє коригувати зміст навчальних курсів і програм з метою актуалізації компетентностей випускників і підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці [5, с. 53]. Загалом, у Канаді практикується низка механізмів підтримки ЗПТО з боку роботодавців, а саме: постійний моніторинг ситуації на національному і регіональних ринках праці, участь у роботі наглядових рад при закладах освіти, залучення до удосконалення навчальних програм, забезпечення обладнанням у межах виробничих практик, організація навчань і стажувань на робочих місцях. Таким чином, канадська децентралізована партисипативна модель професійно-технічної освіти спрямована безпосередньо на задоволення потреб роботодавців у кваліфікованій робочій силі і, відповідно, забезпечення широких можливостей для реалізації інтелектуального потенціалу випускників на місцевих ринках праці.

Соціальне партнерство можливе не лише між різними типами інституцій (різними групами учасників), але й в межах самої освітньої системи. Яскравим прикладом такої співпраці є Литва, де налагоджені тісні зв'язки між професійно-технічною та вищою освітою у формі спільного напрацювання навчальних планів та програм для гарантування принципів комплексності та послідовності професійної підготовки, а також налагоджена взаємодія усіх ланок освіти у реалізації навчання упродовж життя [6, с. 43].

Цікавим інструментом оцінювання та контролю якості підготовки кадрів у ЗПТО є незалежна атестація випускників у Франції, що проводиться відповідними атестаційними

комісіями у складі представників підприємств, асоціацій, спілок роботодавців і підприємців, торгово-промислових палат, представників системи професійно-технічної освіти та інших соціальних партнерів. Французька освітня система є децентралізованою і вважається однією з найкращих у світі, при цьому фінансування ЗПТО базується на різних джерелах – бюджетах центрального і регіонального рівнів, коштах підприємців, підтримці з боку громадськості, домашніх господарств тощо [7, с. 9]. Такі заходи є важливим економічним важелем у забезпеченні якості професійно-технічної освіти, підвищенні її престижності та конкурентоспроможності.

Не менш корисним і практичним рішенням у цьому напрямку є інтегроване інформаційно-аналітичне забезпечення якості підготовки та ефективності працевлаштування випускників ЗПТО у Франції. Постійний збір даних передбачає можливість аналізування відповідності функціонування системи освіти вимогам та потребам ринку праці (у т.ч. за окремими галузями і секторами), збалансування попиту на робочу силу й пропозиції освітніх закладів. Цими питаннями займаються незалежні регіональні обсерваторії зайнятості та навчання (OREF), які діють в усіх регіонах Франції [7, с. 25–26]. Загалом, до організації такого моніторингу долучаються партнери з науки, бізнесу, влади та освіти. У фокусі дослідження – зазвичай, питання збалансованості попиту і пропозиції кваліфікованої робочої сили, виявлення «перевиробництва» окремих професій, аналіз ефективності зайнятості і відстеження якості отриманої професійної підготовки шляхом дослідження подальшої кар'єри випускників ЗПТО. У Нідерландах налагоджена аналогічна система збору даних про ринок праці та затребуваність робітничих кадрів, що забезпечує оперативність реагування на зміни попиту на нові навички та компетентності. Моніторинг проводять три інституції – Центр досліджень освіти та ринку праці, Національна агенція соціального забезпечення та організація з питань професійної освіти, навчання та ринку праці. Сам аналіз здійснюється у галузевому та регіональному зрізах [6, с. 51].

Аналіз досвіду Австралії (Graduate Outcomes Survey), США (Salary Survey), Польщі (Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów) та Росії (Моніторинг трудоустройства выпускников) щодо організації національних систем моніторингу якості підготовки та ефективності

працевлаштування випускників ЗПТО свідчить про широкі можливості адаптації кращої практики проведення подібних обстежень в Україні. У цьому контексті важливо врахувати багатоаспектність таких досліджень, адже всі вони передбачають зважену оцінку різних характеристик, зокрема щодо зайнятості випускників ЗПТО, їх доходів, рівня задоволення здобутим фахом, оцінювання роботодавцями загальних і професійних компетентностей випускників, задоволеності роботодавців випускниками тощо.

Подібна ініціатива була реалізована в Україні у 2018–2020 рр. під час виконання проєкту регіонального розвитку «Моніторинг реалізації інтелектуального потенціалу випускників ВНЗ і ПТНЗ прикордонного регіону: соціальне партнерство, державне і регіональне замовлення» на замовлення Львівської обласної держадміністрації за кошти державного бюджету України в рамках секторальної бюджетної підтримки ЄС. Актуальним залишається питання масштабування методики моніторингу та самої аналітики на інші регіони з метою покращення стратегічного планування кадрових потреб і формування обґрунтованого регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів відповідно до специфіки кожної області.

Висновки. Загалом, обстеження у системі професійно-технічної освіти поряд із незалежними рейтинговими оцінками, спеціальними проєктами щодо працевлаштування випускників є особливими інструментами оцінювання внеску ЗПТО у розвиток національних та регіональних ринків праці, економіки, суспільства, а також основою

прийняття ефективних рішень у системі професійно-технічної освіти. Сучасні тенденції у сфері освіти (децентралізація, партисипатизація, цифровізація, дуалізація та ін.) показали необхідність розширення спектру інструментів її аналізу і використання нових, здатних комплексно оцінювати ключові параметри розвитку з метою подальшого планування, управління, забезпечення і поліпшення якості та результативності професійно-технічної підготовки. Нові підходи та інструменти особливо важливі сьогодні, враховуючи підвищений попит на робітничі кадри на європейських ринках праці. У цьому контексті в Україні доцільно посилити участь різних зацікавлених сторін у процесах оцінювання якості та результативності професійно-технічної освіти на всіх рівнях з метою: по-перше, ініціювання соціального діалогу і заохочення підприємств (як головних замовників професійних кадрів) до співпраці із ЗПТО; по-друге, відстеження потреб у нових професіях і спеціальностях; по-третє, участі у розробленні національної системи кваліфікацій і стандартів професійно-технічної освіти, робочих планів і програм навчання; по-четверте, створення спеціальних незалежних атестаційних комісій з представників зацікавлених сторін (партнерів) для проведення незалежної атестації випускників ЗПТО; по-п'яте, організації на різних рівнях постійного моніторингу якості професійної підготовки кадрів та ефективності працевлаштування випускників із подальшим прогнозуванням кадрових потреб на ринку праці; по-шосте, зміни іміджу професійно-технічної освіти, підвищення її престижності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. EU4Skills: кращі навички для сучасної України / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/eu4skills> (дата звернення: 14.07.2021).
2. Оцінка та прогноз потреби в кадрах для підприємств Львівської області: Звіт про виконання наукового проєкту на замовлення Львівської ОДА / У.Я. Садова, О.С. Гринькевич, О.З. Сорочак, О.В. Махонюк, О.М. Вільчинська та ін. Львів 2017, 48 с.
3. Гринькевич О.С., Левицька О.О. Інституційне середовище забезпечення якості системи вищої освіти: міжнародний і національний аспекти. *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Сер.: Міжнар. екон. відносини та світове господарство*. Ужгород, 2017. Вип. 15(1). С. 84–90. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/15_1_2017ua/21.pdf (дата звернення: 20.07.2021).
4. Формування підходу до забезпечення якості у відповідності до системи EQAVET. Рекомендації для закладів професійно-технічної освіти / Секретаріат EQAVET, Дублін, 2012. 8 с.
5. Грень Л.М. Управління професійно-технічною освітою на державному та регіональному рівнях: зарубіжний досвід. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2019, № 3 (22), С. 47–56. DOI: <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2019-3-47-56>.
6. Децентралізація професійно-технічної освіти (ПТО) в Україні – поштовх до дій. Зелена книга для спрямування обговорень щодо реформ та здібностей, необхідних для побудови досконалої та привабливої

системи ПТО в Україні / Європейський фонд освіти, Міністерство освіти і науки України, 2017. 88 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/materialy/06/1-zelena-knigaukr.pdf> (дата звернення: 14.07.2021).

7. Савченко І.М., Волкова Т.В. Зарубіжний досвід інноватики в сфері взаємодії професійно-технічних навчальних закладів з роботодавцями та науковими установами: методичні рекомендації. Київ : ІПТО НАПН України, 2011. 60 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/8026/1/ZAR_DOSVID.pdf (дата звернення: 15.07.2021).

REFERENCES:

1. EU4Skills: krashchi navychky dlya suchasnoyi Ukrainy [EU4Skills: the best skills for modern Ukraine]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/tag/eu4skills> (accessed 14 July 2021).

2. Sadova U., Hrynkevych O., Sorochak O., Makhonyuk O., Vilchynska O. et al. (2017) Otsinka ta prohoz potreby v kadrah dlya pidpryemstv L'vivskoyi oblasti [Assessment and forecast of personnel needs for enterprises of Lviv region]. Zvit pro vykonannya naukovooho proektu na zamovlennya L'vivskoyi oblasnoyi derzhavnoyi administratsiyi [Report on the implementation of a research project commissioned by the Lviv Regional State Administration]. Lviv, 48 p. (in Ukrainian)

3. Hrynkevych O.S., Levytska O.O. (2017) Instytutsiynе seredovyshe zabezpechennya yakosti systemy vyshchoyi osvity: mizhnarodnyy i natsional'nyy aspekty [Institutional environment for quality assurance in higher education system: international and national aspects]. *Naukovyy visnyk Uzhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol. 15(1). pp. 84–90. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/15_1_2017ua/21.pdf (accessed 20 July 2021).

4. Formuvannya pidkhodu do zabezpechennya yakosti u vidpovidnosti do systemy EQAVET [Building a quality assurance approach in line with the EQAVET-framework]. Rekomendatsiyi dlya zakladiv profesiyno-tekhnichnoyi osvity [Guidelines for VET-providers]. EQAVET Secretariat, Dublin, 2012. 8 p.

5. Hren L.M. (2019) Upravlinnya profesiyno-tekhnichnoyu osvitoyu na derzhavnomu ta rehional'nomu rivnyakh: zarubizhnyy dosvid [Management of vocational education at the state and regional levels: foreign experience]. *Publichne upravlinnya ta mytne administruvannya*, no 3(22), pp. 47–56. DOI: <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2019-3-47-56>.

6. Detsentralizatsiya profesiyno-tekhnichnoyi osvity (PTO) v Ukraini – poshtovkh do diy [Decentralization of vocational education (VE) in Ukraine – a push to action]. Zelena knyha dlya spryamuvannya obhovoren' shchodo reform ta zdibnostey, neobkhidnykh dlya pobudovy doskonaloyi ta pryvablyvoyi systemy PTO v Ukraini [Green Paper to guide discussions on the reforms and capabilities needed to build a perfect and attractive VE system in Ukraine]. ETF, MES of Ukraine, 2017, 88 p. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/materialy/06/1-zelena-knigaukr.pdf> (accessed 14 July 2021).

7. Savchenko I.M., Volkova T.V. (2011) Zarubizhnyy dosvid innovatyky v sferi vzayemodiyi profesiyno-tekhnichnykh navchal'nykh zakladiv z robotodavtsyamy ta naukovyimi ustanovamy [Foreign experience of innovation in the field of interaction of vocational schools with employers and research institutions]. *Metodychni rekomendatsiyi* [Guidelines]. Kyiv: IPTO NAPN, 60 p. Available at: https://lib.iitta.gov.ua/8026/1/ZAR_DOSVID.pdf (accessed 15 July 2021).